

До
Министерство на енергетиката
Гр. София, 1000
Ул. Трианица 8

Относно: Законопроект за изменение и допълнение на Закона за енергетиката

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА,

Във връзка с представения за обществено обсъждане на 27.7.2023 г. Законопроект за изменение и допълнение на Закона за енергетиката, представяме на Вашето внимание нашето становище с предложения.

Преди всичко бихме искали да отбележим, че принципно подкрепяме законодателната инициатива, свързана с промени в Закона за енергетиката, с които се предвижда продължаване на процеса по либерализация на електроенергийния пазар, включително чрез въвеждане на разпоредбите на Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския Парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила на вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС. Едновременно с това, считаме, че съществени изисквания на Директивата не са обсъдени и предложени за въвеждане със законопроекта, поради което правим долните предложения.

Мотивите ни за направените по-долу предложения са именно свързани с необходимостта със Закон да бъдат въведени и други текстове от Директива (ЕС) 2019/944, които не са намерили своето място в представени за обществено обсъждане законопроект.

Предложения по конкретни текстове от проекта на ЗИД на ЗЕ:

1. Предлагаме в чл. 19 да се създаде нова ал. 4

„(4) Комисията ежегодно публикува годишен доклад за основните промени в договорите с динамична цена на електроенергията, включително за пазарното предлагане и за въздействието върху сметките на потребителите, както и за равнището на нестабилност на цените.“

2. В чл. 21 смятаме, че трябва да се направят следните допълнения:

- в ал.1 да се създадат нови точки както следва:

„8ж. наблюдава развитието на пазара, оценява рисковете, които могат да възникнат от новите продукти и услуги, и взема мерки срещу злоупотреби.

8з. одобрява исканията на оператора на електропреносната мрежа за налагане на ограничения на капацитета на гарантираната връзка или предложения за връзки, които подлежат на оперативни ограничения за да се гарантира икономическа ефикасност по отношение на нови мощности за производство или на нови съоръжения за съхраняване на енергия, което одобрение се дава въз основа на прозрачни и недискриминационни процедури и не създават пречки за навлизане на пазара.

13б. като изключение от предвиденото в чл.90, ал.2 ограничение, разрешава на операторите на разпределителни мрежи да притежават, разработват, управляват или експлоатират съоръжения за съхраняване на енергия, когато те са напълно интегрирани мрежови компоненти или когато са изпълнение следните условия:

а) трети лица, след открита, прозрачна и недискриминационна тръжна процедура, подлежаща на преглед и одобрение от комисията, не са получили правото да притежават, разработват, контролират, управляват или експлоатират такива съоръжения или не са могли да предоставят тези услуги на разумна цена и своевременно;

б) тези съоръжения са необходими на операторите на разпределителни мрежи, за да изпълняват задълженията си за ефективното, надеждно и сигурно функциониране на разпределителната система, и не се използват за покупка или продажба на електроенергия на пазарите на електроенергия;

в) комисията е оценила необходимостта от предоставянето на одобрение и е извършила оценка на проведената от операторите на разпределителни мрежи тръжната процедура, включително на нейните условия, и е дала своето разрешение.

13г. като изключение от предвиденото в чл. 87а ограничение, разрешава на оператора на електропреносната мрежа да притежават, разработват, управляват или експлоатират съоръжения за съхраняване на енергия, когато те са напълно интегрирани мрежови компоненти или когато са изпълнение следните условия:

а) трети лица, след открита, прозрачна и недискриминационна тръжна процедура, подлежаща на преглед и одобрение от комисията, не са получили правото да притежават, разработват, контролират, управляват или експлоатират такива съоръжения или не са могли да предоставят тези услуги на разумна цена и своевременно;

б) тези съоръжения са необходими на операторите на преносни мрежи, за да изпълняват задълженията си по за ефективното, надеждно и сигурно функциониране на преносната система, и не се използват за покупка или продажба на електроенергия на пазарите на електроенергия;

в) комисията е оценила необходимостта от такава дерогация и е извършила оценка на проведената от оператора на електропреносната мрежа тръжната процедура, включително на нейните условия, и е дала своето разрешение. “

27б. разрешава на оператора на електропреносната мрежа да извършват дейности, различни от предвидените в Директива 2019/944 и в Регламент (ЕС) 2019/943, ако тези дейности са необходими, за да може да изпълняват задълженията си съгласно цитираните актове;

29а. одобрява цени на услуги за достъп до данни предоставяни от регулираните субекти на отговарящите на условията по чл. 28 от Регламент 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета лица, като цените на тези услуги са разумни и надлежно обосновани;

30а. контролира плановете на операторите на електроразпределителни мрежи за развитието на разпределителната мрежа и представя в годишния си доклад оценка на необходимите средносрочни и дългосрочни услуги за гъвкавост, планираните инвестиции за следващите пет до десет години, с особен акцент върху основната разпределителна инфраструктура, която е необходима, за да се присъединяват към мрежата нови производствени мощности, включително точки за зареждане на електрически превозни средства, както и използването на оптимизацията на потреблението, енергийната ефективност, съоръженията за съхраняване на енергия или други ресурси, които операторите на разпределителните мрежи използват като алтернатива на разширяването на системата;

38а. разрешава на операторите на разпределителните мрежи да извършват дейности, различни от предвидените в Регламент (ЕС) 2019/943, ако тези дейности са необходими за изпълнение на задълженията им;

47. въз основа на предоставената информация от операторите на мрежи за целите за извършване на анализ и оценка на разходите и ползите във връзка с въвеждането на интелигентни измервателни мрежи съгласно принципите посочени в приложение II на Директивата 2019/944. “

- да се създаде нова ал. 8:

„(8) Комисията в тясно сътрудничество с регионалните регулаторни органи на региона на действие на системата, където е установен регионален координационен център съгласно Директива (ЕС) 2019/944:

а) одобрява предложението на оператора на електропреносната мрежа за създаване на регионален координационен център;

б) одобрява разходите, свързани с дейностите на регионалния координационен център, които се поемат от оператора на електропреносната мрежа и се вземат предвид при изчисляването на тарифите, при условие че са разумни и целесъобразни;

в) одобрява процеса на съвместно вземане на решения;

г) гарантира, че регионалния координационен център разполагат с всички човешки, технически, физически и финансови ресурси, които са необходими за изпълнение на задълженията му и за изпълнението на задачите им по независим и безпристрастен начин;

д) прави предложения за допълнителни задачи и допълнителни правомощия, които да бъдат възложени на регионалния координационен център;

е) гарантира изпълнението на задълженията по отношение на въпроси от трансграничен характер, и идентифицира случаи на неизпълнение на съответните задължения от страна на регионалните координационни центрове;

ж) наблюдава осъществяването на координацията на системата и ежегодно докладват на Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия за това;

з) получава информация от регионалния координационен център;

и) извършва проверки, включително внезапни проверки, в сградите на регионалния координационен център;

й) Участва в издаването съвместни с другите регулаторни органи обвързващи решения относно регионалните координационни центрове. “

3. В чл. 38а предлагаме да се направят следните допълнения:

- в ал. 1 да се създаде нови т. 9, 10 и 11:

„9. крайната дата на договора, ако е приложимо;

10. номерът на партидата на крайния клиент и единният идентификационен код за точката на измерване на крайния клиент;

11. условията, при които потребители на енергийни услуги осъществяват достъпа до данните си или отправят искане за предоставяне на техните данни на трети лица, като за предоставянето на тези услуги не им се начислява допълнителна такса.“

- да се създадат нови ал. 3, 4, 5, 6 и 7:

(3) Битовите клиенти, които имат достъп до системи за авансови плащания и изберат този метод за плащане, не трябва да са поставени от системите за авансово плащане в по-неблагоприятно положение спрямо останалите клиенти.

(4) Енергийните предприятия – страни по договорите по ал.1 могат да предлагат на своите потребители на енергийни услуги договори с динамична цена на електрическата енергия, като ги информират за възможностите, разходите и рисковете, свързани с тези договори.

(5) Крайните клиенти, които разполагат с инсталиран интелигентен измервателен уред, могат да поискат да сключат договор с динамична цена на електрическа енергия с поне един доставчик, както и с всички доставчици с над 200 000 крайни клиенти.

(6) Енергийните предприятия – страни по договорите по ал.1 предоставят съответната информация на крайните клиенти, включително за необходимостта да им се инсталира подходящ измервателен уред за електрическа енергия.

(7) Енергийните предприятия – страни по договорите по ал.1 следва да получат изрично съгласие от клиента за сключването договор с динамична цена на електрическа енергия, такова изрично съгласие е необходимо и при предоговаряне на условията по действащо договор с цел преминаване към динамична цена на електрическа енергия.

4. Предлагаме в чл. 38б да се направят следните допалнения:

- в ал.1 да се създаде нова т. 10:

„10. алтернативните мерки на преустановяване на снабдяването, с достатъчно предизвестие преди планираното преустановяване. Тези алтернативни мерки могат да се отнасят до източници на подкрепа с цел избягване на преустановяване на снабдяването, системи за авансови плащания, енергийни одити, консултантски услуги по енергийните въпроси, алтернативни разплащателни планове, съвети за управление на задълженията или мораториуми върху преустановяване на снабдяването и не създават допълнителни разходи за клиентите, застрашени от преустановяване на снабдяването.“

- т. 2 на ал.3 да се измени както следва:

„2. процедурата за смяна на доставчик, включително кодът необходим на крайния клиент за смяната на доставчика и единният идентификационен код за точката на доставка на крайния клиент, и информация, че потребители на енергийни услуги не дължат допълнителни плащания при смяна на доставчика си;“

5. Предлагаме чл. 38к., ал.2 да се измени както следва:

„(2) Търговците на електрическа енергия осигуряват информация за платформата по чл. 38и, ал. 1 както и за други платформи за сравнение опериращи на пазара на електрическа енергия във фактурите на клиентите или в приложения към тях.“

6. В чл. 83, ал. 1 т.5 се изменя както следва:

„5. правилата за управление на електроразпределителните мрежи, които регламентират правата и задълженията на оператора на електроразпределителната мрежа, оператора на затворена електроразпределителна мрежа и присъединените към съответната мрежа лица във връзка с

планиране развитието на мрежата, планиране и управление на режима на работа на електроразпределителната мрежа, процедурите по задължителен обмен на данни, реда за оперативно оповестяване и обмен на информация, създаване и изпълнение на местен защитен план и за предоставяне на допълнителни услуги, условията и реда за достъп до електроразпределителните мрежи, за пренос на електрическа енергия през електроразпределителните мрежи, включително приоритетите за достъп и диспечерско управление, за нормите за сигурност и качество на снабдяването с електрическа енергия, пренасяна през електроразпределителните мрежи, и предоставяните услуги, отговорностите на оператора на електроразпределителната мрежа за доставката и осигуряването на продукти и услуги, необходими за ефективното, надеждно и сигурно действие на разпределителната мрежа, гарантиращо ефективното участие на всички участници на пазара, включително на производителите на електроенергия от възобновяеми източници, участниците на пазара, които извършват оптимизация на потреблението, операторите на съоръжения за съхраняване на енергия и участниците на пазара, извършващи агрегиране, техническите изисквания за участие на пазара въз основа на техническите характеристики на пазара и възможностите на всички участници.

7. В чл. 87, ал. 2 да се създаде нова т. 7:

„7. гарантирането на сигурността, надеждността и ефективността на електроенергийна система включително чрез услуги, предоставяни за оптимизация на потреблението и за съоръжения за съхраняване на енергия. “

8. В новия чл. 92в предлагаме да се създаде нова ал. 6:

„(6) Активните клиенти, които притежават съоръжения за съхраняване на енергия:

а) имат право на присъединяване към мрежата в рамките на разумни срокове при изпълнение на необходимите условия, включително поемане на отговорност за балансиране и подходящо измерване;

б) не могат да им бъдат налагани двойни такси, включително такси за достъп до мрежата, за съхраняваната в техните обекти електроенергия или при предоставянето на услуги на операторите на мрежите;

в) имат право да предоставят едновременно няколко услуги, ако това е технически осъществимо.“

9. Създава се чл. 92г:

„Чл. 92г. (1) Крайните клиенти, включително крайните клиенти, които предлагат оптимизация на потреблението посредством агрегиране могат да участват заедно с производителите по недискриминационен начин на всички пазари на електроенергия.

(2) Операторът на преносната мрежа и операторите на разпределителни мрежи, когато осигуряват спомагателни услуги, третират участниците на пазара, които извършват агрегиране на оптимизацията на потреблението, по недискриминационен начин наред с производителите въз основа на техните технически възможности.

(3) Електроенергийните предприятия или участващите крайни клиенти при оптимизация на потреблението са задължени да заплащат финансова компенсация на други участници на пазара или на лицата, отговарящи за балансирането, ако тези участници на пазара или отговарящи за балансирането са пряко засегнати от задействането на оптимизацията на потреблението.

(4) Финансовата компенсация по ал. 3 не трябва да създава пречки за навлизането на пазара на участници, извършващи агрегиране. В такива случаи финансовата компенсация е строго ограничена до покриване на разходите, направени от доставчиците на участващите клиенти или от отговарящите за балансирането на доставчика по време на задействането на оптимизацията на потреблението.

(3) В Правилата по чл.91, ал.2 се определят условията за оптимизацията на потреблението чрез агрегиране, както и правото на всеки участник на пазара, извършващ агрегиране, в това число независимите доставчици на агрегирани услуги, да навлиза на пазара на електроенергия без съгласието на другите участници на пазара, определят на ролите и отговорностите на всички електроенергийни предприятия и клиенти в процеса по оптимизацията на потреблението чрез агрегиране, недискриминационни и прозрачни правила и процедури за обмен на данни между участниците на пазара, извършващи агрегиране, и други електроенергийни предприятия, които гарантират лесен достъп до данните при равни и недискриминационни условия, като същевременно напълно защитават търговската информация с чувствителен характер и личните данни на клиентите, определяне на задълженията на участниците на пазара, извършващи агрегиране за финансова отговорност за дисбалансите, които причиняват в електроенергийната система, определят условията по договорите на крайните клиенти с независимите доставчици на агрегирани услуги, включително тези за не налагане на неправомерни плащания, санкции или други неправомерни договорни ограничения от страна на доставчиците им, механизъм за разрешаване на спорове между участниците на пазара, извършващи агрегиране, и други участници на пазара, включително във връзка с отговорността за дисбалансите, методите за изчисляване на финансовата компенсация по ал. 3, който следва да отчита ползите, които други участници на пазара извличат от независимите доставчици на агрегирани услуги, като в такъв случай от доставчиците на агрегирани услуги или от участващите клиенти може да се изиска да допринесат към компенсацията, но само ако и доколкото ползите за всички доставчици, клиенти и отговарящи за баланса лица не превишават направените преки разходи.

(4) В Правилата по чл.83 ал.1, т.4 се определят техническите изисквания за участие в услугите по оптимизация на потреблението на всички пазари на електроенергия въз основа на техническите характеристики на тези пазари и на възможностите за оптимизация на потреблението, като тези изисквания включват участието с обединени товари.

10. Предлагаме да се създаде чл. 96б:

„Чл. 96б. Договор за агрегиране

(1) Крайните клиенти могат да сключват договор за агрегиране, без съгласието на доставчика на електрическа енергия.

(2) Агрегаторите предоставят на клиентите подробна информация за условията на договорите.

(3) Доставчиците на електрическа енергия са задължени да предоставят на своите клиенти, безплатно, всички значими данни за оптимизацията на потреблението или данните за доставената и продадената електрическа енергия поне веднъж на всеки период на фактуриране.

(4) Съответният доставчик на електрическа енергия, няма право да поставя на крайните клиенти които снабдява дискриминационни технически и административни изисквания, процедури или такси, въз основа на това, че крайните клиенти са сключили договор за агрегиране. “

11. Предлагаме следната редакция за чл.98б:

„Чл.98б. Търговците на електрическа енергия предоставят на крайните клиенти справедливи и прозрачни общи условия при условията на равнопоставеност. Общите условия предлагани от търговците на електрическа енергия на крайните клиенти съдържат:

1. правата и задълженията на страните;
  2. условията за качество на снабдяването;
  3. информацията, която се предоставя от енергийното предприятие съгласно чл. 123, ал. 3;
  4. условията за прекратяване или прекъсване на снабдяването с електрическа енергия;
  5. прозрачни и достъпни процедури за разглеждане на претенции на клиенти, както и процедури за връщане на недължимо платена сума и за обезщетяване за претърпени вреди;
  6. съдържанието на издаваните от търговците на електрическа енергия фактури или сметки, които отразяват които отразяват като минимум следната информация:
    - а) цената, която трябва да бъде платена от клиента;
    - б) датата, на която е дължимо плащането;
    - в) количеството потребена електроенергия;
    - г) името и данните за контакт на доставчика, включително телефонен номер и адрес на електронна поща, на който клиентите могат да получат съдействие;
    - д) крайната дата на договора, ако е приложимо;
    - е) информация относно възможността за смяна на доставчика;
    - ж) номерът на партидата на крайния клиент и единният идентификационен код за точката на измерване на крайния клиент;
    - з) информация за правата на крайните клиенти по отношение на извънсъдебното разрешаване на спорове;
    - и) хипервръзка или препратка към място, където може да се намерят инструментите за сравняване;
  7. реда за уведомяване на крайните клиенти за изменения на общите условия в срок не по-кратък от един месец преди внасянето им за одобряване в комисията;
- (2) Общите условия следва да бъдат съставени от енергийното предприятие ясно, изчерпателно и в леснодостъпна за клиентите форма.

12. Предлагаме в чл. 113 да се създаде ал.3:

„(3) Операторите на разпределителни мрежи не могат да притежават, разработват, управляват или експлоатират зарядни точки на електрически превозни средства, с изключение на случаите, когато операторите на разпределителни мрежи притежават частни зарядни точки единствено за своя собствена употреба.“

13. В чл. 116 предлагаме да се създаде нова ал.14:

„(14) Оператора на електропреносната мрежа може да ограничава капацитета на гарантираната връзка или да предлага връзки, които подлежат на оперативни ограничения, за да се гарантира икономическа ефикасност по отношение на новите инсталации за производство или на новите съоръжения за съхраняване на енергия, при условие че тези ограничения са били одобрени от Комисията.“

14. Предлагаме в чл.120 да се направят следните изменения и допълнения:

- **В ал.3 да се допълни с второ изречение:** „Операторите предоставят на своите клиенти измервателни уреди, които точно измерват действителното потребление. Операторите гарантират,

че измервателните уреди предоставят възможност на техните клиенти лесно да прочетат показанията, както непосредствено, така и чрез електронен интерфейс онлайн или чрез друг подходящ интерфейс.“

- да се създадат нови ал. 11, 12 и 13, както следва:

„(11) При липса на системно въвеждане на интелигентни измервателни системи всеки краен клиент има право при поискване, като поема свързаните с това разходи, да му бъде инсталиран интелигентен измервателен уред при справедливи, разумни и икономически ефективни условия или, когато е приложимо, неговия съществуващ измервателен уред да бъде модернизиран, така че:

т.1 да е оборудван, когато това е технически осъществимо, с функционалните възможности, в съответствие с чл. 67, ал. 6, т. 1 и т. 2 от Закона за енергийна ефективност, или с минималния набор от функционални възможности, които ще бъдат определени и публикувани от държавите членки на национално равнище

т.2 да е оперативно съвместим и да може да осъществява желаните връзки с инфраструктурата за измерване на системите за управление на потреблението на енергия на потребителите почти в реално време. “

(12) При инсталиране на интелигентен измервателен уред крайният клиент задължително получава информацията относно:

1. функциите и оперативната съвместимост, които може да поддържа интелигентният измервателен уред, осъществимите услуги и ползите, които могат реално да бъдат извлечени от притежаването на конкретния интелигентен измервателен уред в конкретния момент, както и всякакви свързани с това разходи, които трябва да бъдат понесени от крайния клиент

2. срока, в който трябва да бъде инсталиран измервателния уред, но не по-късно от четири месеца след като клиентът отправи искането.

(13) Редовно или поне веднъж на всеки две години се преразглеждат и се публикуват разходите на операторите свързани с инсталирането на интелигентни измервателни уреди, като се проследява тяхното развитие в резултат на технологичните разработки и евентуалните осъвременявания на измервателната система. “

15. Предлагаме в § 1 от Допълнителните разпоредби да се въведат дефиниции на следните понятия:

- „Агрегатор“ е физическо или юридическо лице, което осъществява дейности по агрегиране.“

- „Балансиране“ означава всички действия и процеси, във всички срокове, чрез които операторите на преносни мрежи гарантират непрекъснато поддържане на честотата в системата в предварително определен интервал на устойчивост, в съответствие с размера на резервите, които са необходими с оглед на изискваното качество (чл.2, точка 10 от Регламент (ЕС) 2019/943 “

- „Договор за агрегиране“ е договор между агрегатор и краен клиент.

- „Електроенергиен дериват“ е финансов инструмент по смисъла на чл.4, т. 5, 6 и 7 от Закона за пазарите на финансови инструменти, когато този инструмент е свързан с електрическа енергия.

- „Напълно интегрирани мрежови компоненти“ са мрежови компоненти, които са интегрирани в преносната или разпределителната мрежа, включително в съоръженията за съхранение, и които се

използват единствено с цел гарантиране на сигурна и надеждна работа на преносната или разпределителната мрежа, а не за балансиране или за управление на претоварването.

- „Оптимизация на потреблението“ означава промяна на електрическия товар от страна на крайните клиенти, която се отклонява от тяхната нормална или настояща схема на потребление и която е предприета в отговор на пазарни сигнали, сред които са променящите се във времето цени на електрическа енергия или стимулиращите плащания, или в отговор на приемане на предложение от крайния клиент за продажба на намаляване или увеличаване на търсенето на съответната цена на организиран пазар съгласно член 2, точка 4 от Регламент за изпълнение (ЕС) № 1348/2014 на комисията, самостоятелно или чрез агрегиране.

- „разпределено производство“ означава генериране и съхраняване на електрическа енергия от различни малки производствени инсталации, свързани към разпределителната система.

- „Регионален координационен център“ е регионален координационен център, създаден съгласно чл. 35 от Регламент (ЕС) 2019/943.

С уважение,

Кремена Стоянова

Управител на „Елка.бг“ ООД